

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

23 juni 1997

ONTWERP VAN DECREET

**houdende invoering van een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen
in adviesorganen**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Staatshervorming en Algemene Zaken
uitgebracht door de heer Michiel Vandenbussche**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Johan Sauwens.

Vaste leden : mevrouw Brigitte Grouwels, de heren Marc Olivier, Herman Suykerbuyk, John Taylor, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren André Denys, Jaak Gabriels, Francis Vermeiren ;

de heren Gilbert Bossuyt, Freddy De Vilder, Robert Voorhamme ;

de heren Filip Dewinter, Joris Van Hauthem ;

de heer Johan Sauwens ;

de heer Jos Geysels.

Plaatsvervangers :

de heren Leo Delcroix, Johan De Roo, mevrouw Mia De Schamphelaere, de heren Bart Vandendriessche, Johan Weyts ;

de heren Ward Beysen, Karel De Gucht, Dirk Van Mechelen ;
mevrouw Lydia Maximus, de heren Michiel Vandenbusche, Peter Vanvelthoven ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh ;

mevrouw Vera Dua.

Zie :

666 (1996-1997)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

– Nr. 2 : Amendement

– Nr. 3 : Advies namens de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen

– Nr. 4 : Amendement

IINHOUDSOPGAVE :

	Blz.
I.2. Toelichting door mevrouw Anne Van Asbroeck, Vlaams minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke-Kansenbeleid	4
I.1. Algemene situering van het ontwerp van decreet	4
I.2. Inhoudelijke situering van het ontwerp van decreet	5
II. Rapportage door mevrouw Brigitte Grouwels nopens de bevindingen van de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen	6
III. Algemene bespreking	6
III.1. Bruikbaarheid van het advies uitgebracht door de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen	6
III.2. Positieve appreciatie van het ontwerp van decreet, dan wel van de met het decreet beoogde doelstelling	7
III.3. Quota of spontaan evenwicht?	7
A. Positieve actie	7
B. Spontaan evenwicht	7
III.4. Het decreet als significatieve stap naar de aanpak van de ruimere emancipatieproblematiek	9
A. Raden van bestuur en besluitvorming in het algemeen	9
B. Participatie van vrouwen op lokaal vlak	10
III.5. Mogelijk "watervaleffect" van het decreet	11
III.6. Implementatie en sensibilisering	11
A. Sanctionering	11
B. Sensibilisering	11
IV. Artikelsgewijze bespreking	12
V. Eindstemming	15
Tekst aangenomen door de commissie	16

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Staatshervorming en Algemene Zaken werd op donderdag 12 juni 1997 het ontwerp van decreet houdende invoering van een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesorganen, ten gronde besproken en goedgekeurd.

Het ontwerp van decreet maakte daarvoor ook reeds het voorwerp uit van bespreking door de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen die hieromtrent een uitgebreid advies uitbracht aan de Commissie voor Staatshervorming en Algemene Zaken (Stuk 666 (1996-1997) – Nr. 3.).

I. TOELICHTING DOOR MEVROUW ANNE VAN ASBROECK, VLAAMS MINISTER VAN BRUSSELSE AANGELEGENHEDEN EN GELIJKE-KANSENBELEID

I.1. Algemene situering van het ontwerp van decreet

Met het voorliggende ontwerp van decreet wordt een meer evenwichtige participatie van mannen en vrouwen in adviesorganen beoogd. Deze doelstelling kadert in meer algemene zin in het nastreven van het democratisch basisprincipe dat wie deel uitmaakt van de bevolking ook moet kunnen participeren in de besluitvorming aangaande die bevolking. Uitgaande van het onweerlegbare feit dat vrouwen meer dan de helft van de bevolking uitmaken kan men niet om de constatacie heen dat mannen en vrouwen op heden proportioneel verre van gelijkelijk vertegenwoordigd zijn in de maatschappelijke besluitvorming in brede zin.

Met dit decreet wil men op Vlaams niveau sleutelen aan deze structurele scheefte. Vlaanderen staat hierbij overigens niet alleen. De Vlaamse inspanningen schrijven zich in in een beweging die eveneens waarneembaar is op internationaal, Europees, federaal, regionaal en lokaal vlak. De democratische noodwendigheid van een grotere deelname van vrouwen aan het institutionele en beslissingsgebeuren doet zich immers op alle niveaus gelijkelijk gevoelen. Het besef van het bestaan van een democratisch deficit, evenals overigens het verlies aan kennis en talent, dat resulteert uit, en gepaard gaat met, de te geringe deelname van vrouwen aan het brede maatschappelijk gebeuren heeft er op vele plaatsen en niveaus toe geleid dat hieromtrent expliciete beleidsdoelstellingen werden geformuleerd. Hierbij kan onder

andere verwezen worden naar de VN-platformtekst voor actie van de vierde Wereldvrouwenconferentie (Peking, 4-14 september 1995), en naar het door de Europese Commissie voorgestelde vierde communautair actieprogramma op middellange termijn inzake gelijke kansen voor mannen en vrouwen (1996-2000) (Besluit van de Raad van 22 december 1995 : 95/593/EG, Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen Nr. L 335 van 30.12.95, pp. 37-43).

De piste van de quota, zoals die in dit ontwerp van decreet wordt gehanteerd, heeft overigens al haar deugdelijkheid bewezen in het buitenland. Het meest prominente voorbeeld hiervan kan gevonden worden in de Scandinavische landen die reeds geruime tijd terug dergelijke quota ingevoerd hebben. Resultaat van dit beleid was, onder andere, dat in de regeringen en de parlementen van die Scandinavische landen vrouwen minstens in zéér ruime mate vertegenwoordigd zijn, zo er al geen vijftig-vijftig verhouding wordt gehaald.

Daar waar het hanteren van quota derhalve onbetwistbaar van doorslaggevend belang is, wijst de minister erop dat het hanteren van een quota-systeem niet alleenzalmakend is. Er dient met name gelijktijdig ook onverdroten te worden verder gewerkt via bewustmakingscampagnes. Via dergelijke bewustmakingscampagnes moet, in de eerste plaats bij de vrouwen, maar ook bij de mannen, een diepgaande mentaliteitswijziging worden bewerkstelligd. Het lijkt hierbij overigens aangewezen om een dergelijke mentaliteitswijziging reeds vanaf de kinderjaren te bevorderen, met name via het onderwijs.

Bij dit alles is voor de overheid ook nog de belangrijke taak weggelegd dusdanige randvoorwaarden te helpen scheppen dat het voor vrouwen mogelijk en gemakkelijker wordt om te participeren aan de maatschappelijke besluitvorming. Een bijzonder belangrijke randvoorwaarde is onder andere gelegen in het voorzien in de mogelijkheid van voldoende en adequate kinderopvang.

Op federaal niveau werd reeds in 1990 een wet aangenomen waarmee een meer evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in adviesorganen werd nagestreefd (wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid – B.S. 9 oktober 1990, err. 23 november 1990). De kern van deze wet bestond erin dat bij de voordrachten voor mandaten in adviesorganen telkens zowel een mannelijke als een vrouwelijke kandidaat diende voorgedragen te worden.

Dit systeem van dubbele voordracht werd geëvalueerd in de aanloop naar de Wereldvrouwenconferentie van Peking 1995, waarbij bleek dat het niet efficiënt was geweest. De grote tekortkomingen in de federale wet waren enerzijds het feit dat niets werd bepaald over de eigenlijke aanstellingen in de adviesorganen, en anderzijds dat er ook geen sanctie voorzien was bij niet-naleving. Op federaal niveau werden hieruit dan ook de nodige conclusies getrokken. Recent werd daar dan ook een wetgevend initiatief genomen dat ertoe strekt de genoemde wet aan te vullen met zowel een quorum-regeling (tweederde-eenderde), als met een sanctie. In de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd dit "wetsontwerp tot wijziging van de wet van 20/07/90 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid (Kamer van Volksvertegenwoordigers, 860-1/4 – 96/97) overigens reeds gestemd op 15 mei 1997 laatstleden. Aangezien het wetsontwerp een materie behandelt die onder artikel 77 van de Belgische Grondwet valt, betreft het een gezamenlijke bevoegdheid van Kamer en Senaat, diengevolge is het nu hangende bij de Senaat (Senaat 633-1 – 96/97).

De ervaringen met de federale regeling leren derhalve – voor wie daar nog zou aan twijfelen – dat enkel via het opleggen van bindende regels concrete resultaten kunnen geboekt worden. Daarzonder komt men niet tot bevredigende resultaten, en blijven vrouwen ten allen tijde stoten op het befaamde/beruchte "glazen plafond". Er moet derhalve van overheidswege voorzien worden in het ruimen van een aantal nu in de feiten aanwezige obstakels, teneinde de doorstroming van vrouwen naar verantwoordelijke functies en posten te bevorderen. Daar waar quota dus de enige mogelijkheid blijken te zijn om effectief ook resultaten te bereiken, drukt de minister de hoop uit dat die quota ook in die mate aan de bewustwording zullen bijdragen, dat men op termijn het automatisme zal aankweken om meer vrouwen voor te dragen en te benoemen. Deelname van vrouwen aan de besluitvorming op een paritaire basis moet immers een vanzelfsprekendheid worden. De internationale, Europese en federale adviezen, aanbevelingen en richtlijnen dienaangaande worden via dit ontwerp van decreet minstens reeds ten dele ingevuld op Vlaams niveau.

1.2 Inhoudelijke situering van het ontwerp van decreet

De kern van het decreet ligt besloten in de vereiste dat maximaal tweederde van de leden van de bij decreet, besluit van de Vlaamse regering of minis-

terieel besluit opgerichte adviesorganen van hetzelfde geslacht mag zijn.

Het beginsel van de evenredige vertegenwoordiging werd – op advies van de Raad van State – ook reeds geïncorporeerd in de voordrachtregeling. Voor elk mandaat dat via een voordrachtprocedure wordt begeven, moet de voordragende instantie steeds de kandidatuur van zowel een man als een vrouw voordragen. Op die manier wordt het principe van de evenwichtige vertegenwoordiging ook van toepassing gemaakt op de voordragende instanties, en kan een begin van implementatie reeds voor het eigenlijke aanstellingsmoment worden bekomen, hetgeen de decreetsconforme afwikkeling van de samenstelling van adviesorganen maar ten goede kan komen, en ook kan bespoedigen.

Daar waar de federale wet voorziet in de mogelijkheid van een structurele niet-toepasselijkheid van de regel voor die adviesorganen die "omwille van functionele redenen of uit hun bijzondere aard" enkel kunnen zijn samengesteld uit personen van één geslacht (waarbij onder andere gedacht werd aan specifieke "vrouwenoverlegorganen"), werd deze piste in het Vlaamse ontwerpdecreet bewust niét gevolgd. Het idee van specifiek seksegebonden adviesorganen, c.q. activiteiten, kan principieel immers niet langer gehandhaafd worden. Overeenkomstig het in het Vlaamse beleid gehanteerde "mainstream"-principe moeten mannen en vrouwen in gelijke mate werken aan de maatschappelijke emancipatietaak. In meer algemene zin moeten gelijke kansen daarnaast ook in alle beleidsdomeinen een inherent gegeven zijn.

Wél werd voorzien in de mogelijkheid een "afwijking" toe te staan voor die adviesorganen die in de praktijk onmogelijk aan de gestelde voorwaarden kunnen voldoen. Het valt immers niet te ontkennen dat zich op heden nog problemen kunnen stellen bij die adviesorganen waarvan de leden worden aangeduid op basis van hun functie in een bepaalde organisatie of administratie. Bij dergelijke functiespecifieke selectiecriteria zijn er momenteel niet altijd voldoende vrouwen beschikbaar. Een dergelijke afwijking moet op grond van een degelijk gemotiveerd verzoek worden gevraagd aan de Vlaamse regering. Het spreekt hierbij voor zich dat deze procedure restrictief zal moeten worden toegepast, teneinde het decreet niet uit te hollen. Naast een grondige motivering zal dan ook het bewijs moeten geleverd worden dat er wel degelijk inspanningen werden geleverd om een geschikte vrouwelijke kandidaat te vinden, terwijl men ook

zal moeten bewijzen dat men naar de toekomst toernaar zal streven dit manco recht te zetten.

De sanctie voor niet-naleving van de in het decreet voorziene tweederde-eenderderegul bestaat erin dat het kwestieuze adviesorgaan dan geen rechtsgeldig advies meer kan uitbrengen.

Tenslotte voorziet het decreet eveneens in de verplichting om jaarlijks een evaluatieverslag over te maken aan het Vlaams Parlement. Dit verslag moet, zowel aan de Vlaamse regering als aan het Vlaams Parlement, toelaten de toepassing van het decreet in de feiten op te volgen. Indien uit deze rapportage mocht blijken dat de stand van uitvoering te wensen over laat, dan kan het Vlaams Parlement de Vlaamse regering oproepen haar beleid terzake te verscherpen, dan wel kunnen er gepaste decretale initiatieven worden genomen om de zaak tijdig bij te sturen.

II. RAPPORTAGE DOOR MEVROUW BRIGITTE GROUWELS NOPENS DE BEVINDINGEN VAN DE WERKGROEP GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN

De Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen beraadde zich op zijn bijeenkomst van maandag 26 mei 1997 reeds over het onderhavige decreetsontwerp en formuleerde hierover, na intense beraadslaging, een gemotiveerd gunstig advies aan het adres van de Commissie voor Staatshervorming en Algemene Zaken. In haar functie van verslaggeefster van deze besprekingen licht mevrouw Brigitte Grouwels dit advies nogmaals kort toe ten overstaan van de commissieleden.

Zij wijst er meer bepaald op dat uit het verslag van de werkgroep-besprekingen (Stuk 666 (1996-1997) – Nr. 3) mag blijken dat vrijwel alle aspecten en elementen die verband houden met de problematiek van de evenredige vertegenwoordiging in het algemeen, en de evenredige vertegenwoordiging in adviesorganen in het bijzonder, het voorwerp van bespreking en onderzoek hebben uitgemaakt. Voor de details van de bespreking verwijst zij dan ook naar haar schriftelijk verslag.

Uit de besprekingen mocht verder blijken dat er unanimiteit bestond over de doelstelling van een evenwichtiger vertegenwoordiging van vrouwen in alle geledingen van het maatschappelijk gebeuren, en derhalve ook in de met dit decreet beoogde adviesorganen. Een grote meerderheid binnen de

werkgroep bleek eveneens achter de techniek van de quota voor vrouwen te staan.

Tevens werd binnen de werkgroep unanimiteit bereikt over een amendement (Stuk 666 (1996-1997) – Nr.2) dat ertoe strekt het opschrift van het decreet te wijzigen in de zin dat er verwezen wordt naar een "meer evenwichtige vertegenwoordiging". Het decreet beoogt immers het invoeren van een tweederde-eenderderegul, daar waar er van een echte evenwichtige vertegenwoordiging maar sprake kan zijn als er een vijftig-vijftigverhouding wordt bereikt.

Het genoemde (en unaniem gesteunde) amendement in acht genomen, bracht de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen daarna bij wege van indicatieve stemming (waarbij acht leden zich voor het ontwerp uitspraken, en twee leden zich onthielden) een gunstig advies uit aan de Commissie voor Staatshervorming en Algemene Zaken.

III. ALGEMENE BESPREKING

III.1 Bruikbaarheid van het advies uitgebracht door de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen

Diverse sprekers, waaronder mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Cecile Verwimp-Sillis en de heer Michiel Vandebussche spreken hun appreciatie uit voor het doorwrochte verslag van de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen over het voorliggende ontwerp van decreet. Heel wat punten die reeds werden uitgeklaard naar aanleiding van de besprekingen in de werkgroep hoeven hier dan ook niet opnieuw aan bod te komen.

Het bedoelde verslag vormt overigens niet enkel een goede basis voor de huidige behandeling in commissie van het ontwerp van decreet, maar het kan tevens als op zich staand gegeven gehanteerd worden in de maatschappelijke discussie over dit thema. Buitenstaanders kunnen erin terecht wanneer zij de geest die het ontwerp onderpint willen nagaan, dan wel wanneer zij de onderliggende techniciteit van het ontwerpdecreet willen leren kennen.

Mevrouw Patricia Ceysens voegt hier nog aan toe dat het advies van de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen ook duidelijk weergeeft dat er tijdens de bespreking wel degelijk verschil

van mening bestond omtrent de techniek van de quota.

Bij wege van randopmerking bij het advies van de werkgroep, wenst de heer Michiel Vandenbussche er wel even op te wijzen dat daar waar mevrouw Patricia Ceysens, blijkens het verslag van de besprekingen in de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, heeft gesteld dat de VLD de enige politieke partij is die ooit een vrouwelijke voorzitter heeft gehad, zulks historisch niet correct is. Met name mevrouw Antoinette Spaak heeft immers lange tijd aan het hoofd gestaan van het FDF, en heeft zich in die functie – even abstractie makend van haar politieke ideeëngoed – een zeer bekwaam partijvoorzitter getoond, waarbij zij ook een te duchten politica bleek te zijn.

Mevrouw Patricia Ceysens erkent ruiterlijk dat de geschiedenis inderdaad haar rechten heeft, en dat het derhalve inderdaad mevrouw Spaak is die gaat strijken met de eer van het eerste vrouwelijke partijvoorzitterschap. Ter vergoelijking haalt zij echter wel aan dat haar uitspraak enkel en alleen betrekking had op het Vlaamse partijlandschap.

III.2 Positieve appreciatie van het ontwerp van decreet, dan wel van de met het decreet beoogde doelstelling

De heer Michiel Vandenbussche verklaart, namens de SP, bijzonder positief te staan tegenover dit ontwerp van decreet. Naast zijn eigen inherente waarde, zal de implementatie ervan ongetwijfeld ook opnieuw het maatschappelijk debat over de noodzaak van een gelijke-kansenbeleid aanzwengelen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen van haar kant, verklaart bijzonder gelukkig te zijn met de basisassumptie die ten grondslag ligt aan dit ontwerp van decreet, met name de erkenning van het feit dat het in een democratische samenleving vereist is dat mannen en vrouwen in gelijke mate zouden kunnen deelnemen aan alle vormen van besluitvorming.

De heer Etienne Van Vaerenbergh steunt namens zijn fractie ten volle de idee van een meer evenwichtige vertegenwoordiging voor vrouwen, en is het ermee eens dat zulks inderdaad een democratische basisvereiste is. Wel wenst hij er de aandacht op te vestigen dat deze democratische basisvereiste soms nogal selectief wordt toegepast. Meer in het bijzonder leidt het frequent hanteren van het systeem D'Hondt ertoe dat de echte democratische samenstelling van instanties allerhande, veeleer uitzondering dan regel is. Het systeem D'Hondt is

immers zowat de negatie van het principe "één man één stem".

Mevrouw Patricia Ceysens verklaart dat de VLD wel achter het principe van evenwicht tussen mannen en vrouwen staat, maar het ten gronde oneens is met het quota-instrument dat daartoe via dit decreet wordt geïntroduceerd.

De minister verklaart verheugd te zijn over het feit dat er binnen de commissie eensgezindheid blijkt te bestaan over de doelstellingen, maar betreurt ten zeerste de onenigheid over de middelen om deze doelstellingen te realiseren.

III.3 Quota of spontaan evenwicht?

A. Positieve actie

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen verklaart de mening te zijn toegedaan dat de positieve actie, zoals deze ook in dit ontwerpdecreet gehanteerd wordt, maatschappelijk bijzonder waardevol is. Ook het bedrijfsleven blijkt overigens meer en meer overtuigd te raken van het nut van positieve actie. Gebleken is immers dat het samenspel van diverse evenwichten er binnen een onderneming toe bijdraagt om een optimum qua menselijk rendement te realiseren.

De positieve actie zoals die uit het decreet naar voor komt, kan volgens mevrouw Riet Van Cleuvenbergen dan ook model staan voor de maatschappelijke emancipatie van alle groepen die op heden te kampen hebben met een ongelijkheid van kansen. De techniek van de positieve actie verdient dan ook een nog ruimere toepassing. Mevrouw Van Cleuvenbergen hoopt dan ook dat de toekomstige samenstelling van de adviesorganen een maatschappelijke voorbeeldfunctie zal kunnen vervullen naar andere achtergestelde groepen toe.

B. Spontaan evenwicht

Mevrouw Patricia Ceysens verklaart principieel tegen quota te zijn, en deze overigens ook niet noodzakelijk te achten om tot een evenwicht tussen mannen en vrouwen te komen. Als voorbeeld hiervoor haalt zij de recente partijverkiezingen van de VLD aan, die een nationaal partijbestuur opleverden waarin exact evenveel vrouwen als mannen zetelen. Dit moet het bewijs zijn dat men ook zonder quota en dirigisme tot een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen kan komen. Volgens haar is de basisvoorwaarde voor het spontaan tot stand komen van een dergelijk evenwicht gelegen

in het bestaan van een democratische basis en een democratische praxis.

De heer Michiel Vandenbussche repliceert hierop dat hij de totstandkoming van een vijftig-vijftigverhouding tussen mannen en vrouwen in de bestuursorganen van de VLD bijzonder positief acht, maar duidt deze evolutie veeleer als de resultante van met zachte druk doorgevoerde positieve actie-zonder-quota binnen een beperkte, en maatschappelijk bewuste, groep. Het zou, volgens hem, verkeerd en zelfs wat naïef zijn om, vertrekkende vanuit dit gegeven, zondermeer te gaan extrapoleren naar andere maatschappelijke geledingen toe. Niemand zal immers ontkennen dat een positieve attitude tegenover vrouwelijke participatie in vele kringen nog verre van gemeengoed is. Daarenboven gaat het sociologisch en sociografisch niet op om een politieke partij te beschouwen als een getrouwe afspiegeling van het geheel van de maatschappij.

Mevrouw Patricia Ceysens volhardt hierop in de stelling dat in een open klimaat, en mits de nodige stimuli, eenieder aan bod kan komen in de besluitvorming. Het probleem bestaat er volgens haar dan ook veeleer in dat er binnen de nu geviseerde adviesorganen meestal nog geen dergelijk open en democratisch klimaat heerst. Het is dan ook in de eerste plaats daaraan dat moet gesleuteld worden, om tot een maximalisatie van de participatie-kansen te komen.

Enkele van de elementen waaraan volgens mevrouw Ceysens absoluut moet gewerkt worden, zijn gelegen in het opstellen van duidelijke functieprofielen en samenstellingscriteria van de diverse adviesorganen. Spontane participatie vereist immers dat men een duidelijk zicht heeft op de organisatie en het functioneren van de adviesorganen. Van iets dat gesloten en onbekend is, kan immers per definitie geen wervende kracht uitgaan.

In overeenstemming met haar principiële bezwaren tegen het in het ontwerpdecreet ingeschreven quota-systeem kondigt mevrouw Patricia Ceysens dan ook aan dat zij bij de artikelsgewijze bespreking een amendement zal indienen dat ertoe strekt om de in het decreet voorziene regeling in de tijd te beperken tot de vijf jaar volgend op de uiterste datum van inwerkingtreding, zijnde 31 december 1999. Op die manier zou het decreet het karakter krijgen van een eenmalige tijdelijke afwijking, die moet dienen om een louter tijdelijke inhaaloperatie te onderbouwen. In 2005 echter, zou elk automatisme ophouden. Dat moet ook voldoende tijd geven om te werken aan een open en democrati-

sche besluitvorming, en om te werken aan een grotere bewustwording.

Een grotere openheid zou er volgens mevrouw Patricia Ceysens ook toe leiden dat het emancipatiestreven niet louter meer als een zaak van vrouwen beschouwd wordt. Ook mannen worden vandaag immers achtergesteld waar het de samenstelling van, onder andere, adviesorganen betreft. De ondemocratische en ondoorzichtige manier van samenstelling en werking zoals die vandaag bestaat benadeelt immers evengoed die mannen die niet via de traditionele kanalen in dergelijke adviesorganen kunnen raken.

In de visie van mevrouw Patricia Ceysens moeten mannen en vrouwen gezamenlijk werken rond, en aan, maatschappelijke thema's. Een grotere democratische openheid is in haar visie een vereiste voor de emancipatie van de burger "tout court" binnen het maatschappelijk en politiek bestel

De minister repliceert hierop dat zij ten gronde de mening is toegedaan dat het algemeen omgevingsklimaat dat vereist is voor de spontane totstandkoming van een evenwicht tussen mannen en vrouwen momenteel zeker nog niet bestaat. De bestuursverkiezingen van de VLD kunnen, volgens haar, zeker niet als indicatie gelden voor het bestaan van een dergelijk klimaat.

Daarnaast is zij het wel met mevrouw Patricia Ceysens eens dat het toevoegen van degelijke functiebeschrijvingen een belangrijk gegeven kan zijn binnen het samenstellingsproces van de adviesorganen. Op basis van een gefundeerd verwachtingspatroon kunnen geïnteresseerde vrouwen immers veel gemotiveerder kiezen. Ten algemenen titel constateert de minister overigens dat de feiten er op lijken te wijzen dat mannen dergelijke afwegingen doorgaans niet, of toch veel minder, maken.

Aansluitend op het betoog van mevrouw Ceysens laat mevrouw Cecile Verwimp-Sillis opmerken dat zij, op basis van haar eigen ervaringen, deze zeer optimistische visie op het emancipatorisch gebeuren niet deelt. Al vanaf het ontstaan werd er binnen AGALEV gepoogd een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen te introduceren in alle geledingen van de partij. Zulks is echter verre van evident gebleken. Waarbij trouwens dient opgemerkt dat het doorvoeren van het principe vanuit de beide seksen weerstanden uitlokte. Positieve actie, met inbegrip van een zekere mate van druk, zal zeker nog voor heel lange tijd noodzakelijk blijven.

De heer Michiel Vandenbussche oppert de bedenking dat het principieel verzet tegen een quotasysteem dat in deze wordt geformuleerd, op andere niveaus blijkbaar veel minder speelt, of dat quota daar zelfs ronduit door iedereen aanvaard worden. Hij verwijst hiervoor onder andere naar de in Brussel geldende regeling qua vertegenwoordiging van de Vlamingen.

Tevens wenst de heer Michiel Vandenbussche het, luidens het verslag van de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, door mevrouw Patricia Ceysens aldaar geopperde bezwaar als zouden quota ingaan tegen de basisvereiste van deskundigheid van de te benoemen personen, met klem te weerleggen. Hij haalt hiervoor het hypothetische voorbeeld aan van een Vlaamse regering die enkel zou zijn samengesteld uit West-Vlamingen en Limburgers, en waarvan de leden allemaal manifest zouden uitblinken door hun respectievelijke bekwaamheden. Het lijkt geen twijfel dat, ondanks de bekwaamheid van de aldus samengestelde (hypothetische) regeerploeg, een dergelijke situatie niet zou geapprecieerd worden door de overige Vlaamse provincies. Er moet m.a.w. tegelijkertijd over algemene representativiteit én bekwaamheid gewaakt worden. Hetgeen met de huidige regering manifest het geval is.

Als tweede, meer juridisch-formeel, voorbeeld haalt de heer Michiel Vandenbussche de huidige (taal)paritaire samenstelling – de eerste minister eventueel uitgezonderd – van de federale regering aan (huidig art. 99 Grondwet). Tot enkele decennia terug bestonden Belgische regeringen voor drie-vierde uit Franstaligen, terwijl van de rest van de regeringsleden veeleer gezegd kon worden dat ze Nederlandskundig waren, dan wel dat ze Nederlandstalig waren. Zulks bleek niet langer aanvaardbaar voor de Vlamingen, zodat reeds bij de grondwetsherziening van 1970 de regel van de taalparitaire samenstelling van de federale (toen nog nationale) ministerraad werd ingevoerd.

Mevrouw Patricia Ceysens repliceert hierop dat de gehanteerde vergelijkingen, volgens haar, niet overtuigen, dan wel ronduit mank lopen. Zo is het feit dat er binnen de Vlaamse regering – zonder dat daaromtrent specifieke regels bestaan – rekening wordt gehouden met zekere geografische evenwichten volgens haar precies een bewijs van het spontaan tot stand komen van evenwichten. Hetzelfde geldt overigens voor de aanwezigheid van vrouwen in de Vlaamse regering. Ondanks het feit dat er geen quota bestaan, zou een louter uit mannen bestaande regering in het huidige klimaat niet meer mogelijk zijn. Hetgeen toch een bijzonder

sterke indicatie is voor de mate waarin de maatschappij reeds geëvolueerd is.

Ook de verwijzing naar de Vlaamse ontvoogdingsstrijd loopt volgens haar mank. Taalkundig-culturele ontvoogding en vrouwenemancipatie hebben immers – ondanks het feit dat het onmiskenbaar in beide gevallen om een ontvoogdingsbeweging gaat – een totaal verschillende finaliteit. De Vlaamse strijd was (en is) er een voor autonomie, voor zelfbestuur, daar waar de inspanningen in het kader van de vrouwenemancipatie veeleer gericht zijn op maatschappelijke participatie en samenspraak, ten einde op gelijke basis als de mannen te kunnen meewerken in het maatschappelijk gebeuren.

Mevrouw Brigitte Grouwels meent dat het voor zich spreekt dat het sensibiliseren van vrouwen een basisvoorwaarde is voor participatie, maar verklaart eerder sceptisch te staan tegenover de "spontane" doorbraak die mevrouw Ceysens voorziet. Volgens haar is de in het decreet voorziene minimumdrempel de enige valabele garantie voor een deelname van vrouwen in de adviesorganen. In dat opzicht is het ontwerpdecreet voor haar het minimum-aanvaardbare, waar niets meer mag worden van afgedaan.

Mevrouw Patricia Ceysens komt mevrouw Grouwels in zoverre tegemoet dat ze bereid is te erkennen dat de spontane inhaalbeweging misschien iets meer tijd zal vergen, maar hierdoor zal dan wel een veel krachtiger en authentieker participatie gerealiseerd worden. Werken aan, en langs, democratische wegen kost nu eenmaal tijd, maar loont finaal ook altijd.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen repliceert hierop dat de vergelijking die mevrouw Ceysens maakt tussen de participatie van vrouwen in adviesorganen en de aanwezigheid van vrouwen in het VLD-bestuur, volgens haar, dan ook mank loopt. De bestuursorganen van de VLD kunnen immers bezwaarlijk op een lijn worden geplaatst met louter adviesorganen.

III.4 Het decreet als significatieve stap naar de aanpak van de ruimere emancipatieproblematiek

A. Raden van bestuur en besluitvorming in het algemeen

De heer Michiel Vandenbussche onderschrijft de reeds in het verslag van de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen aangehaalde stelling dat dit decreet in wezen slechts een eerste

stap is. Na de adviesorganen moeten ook de eigenlijke besluitvormingsorganen worden aangepakt. Ook daar dringt een meer evenwichtige participatie door vrouwen zich op.

Ook mevrouw Riet Van Cleuvenbergen benadrukt dat een volgende initiatief gericht zal moeten zijn op een meer evenwichtige samenstelling van de diverse raden van bestuur die van het Vlaamse beleidsniveau afhangen.

Uit de verklaringen van de minister voor de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen onthoudt zij overigens dat de Vlaamse regering ook zonder formele regeling in de mate van het mogelijke reeds nu zou waken over een de facto evenwichtiger samenstelling van diverse raden van bestuur. In dat opzicht wenst mevrouw Riet Van Cleuvenbergen dan ook van de minister te verneemen of het klopt dat de Vlaamse regering op haar bijeenkomst van 10 juni 1997 laatstleden, bij wege van vervanging, opnieuw een mannelijke kandidaat benoemd heeft in de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening. Hierdoor zou de volledige raad van bestuur (11 leden) van die instelling immers opnieuw uit mannen bestaan.

De minister meent dat deze regeling, hoewel ze dus inderdaad enkel de adviesorganen betreft, op zich al een hele stap vooruit is, maar erkent grif dat ook de bestuursorganen aan een gelijksoortige regeling zouden moeten worden onderworpen. De optie om, naar de toekomst toe, een soortgelijk initiatief te nemen naar beheersorganen toe, werd dan ook nu reeds gelicht.

Tegelijk wijst de minister erop dat de technische complexiteit van de effectieve introductie van een systeem tot bevordering van een meer evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen in bestuursorganen niet mag onderschat worden. Zo is het niet evident om de beslissingsmogelijkheden van een niet-conform de evenwichtsvereiste samengestelde raad van bestuur zonder meer op te schorten. De continuïteit van de dienstverlening zou hier immers kunnen onder lijden, terwijl ook belangrijke algemene beheersbeslissingen vaak geen uitstel dulden. Daarnaast zullen in raden van bestuur, meer nog dan in adviesorganen, heel vaak functie-specifieke vereisten worden gesteld aan de kandidaat-bestuursleden. En het zijn precies dit soort vereisten waaraan vrouwen – zoals uit de besprekingen van de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen mocht blijken – vooralsnog vaak niet kunnen voldoen, omdat de deelname van vrouwen in sommige ambtelijke en beroepsstructu-

ren vaak nog niet zo lang geleden echt op gang is gekomen.

Voor wat de specifieke vraag van mevrouw Riet Van Cleuvenbergen over de raad van bestuur van de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening betreft, wijst de minister erop dat de Vlaamse regering, hoewel ze daar wettelijk nog niet toe verplicht is, inderdaad al in de mate van het mogelijke probeert om in de feiten rekening te houden met een meer evenwichtige samenstelling, maar daar vooralsnog niet altijd in slaagt. In dit specifieke geval werd op de bijeenkomst van de Vlaamse regering overigens wel een opmerking geformuleerd over het exclusief mannelijke karakter van de kwestieuze raad van bestuur.

B. Participatie van vrouwen op lokaal vlak

Naast de vaststelling dat de eigenlijke bestuursorganen nog niet gevat zijn onder deze regeling, maakt de heer Michiel Vandenbussche ook de bedenking dat de geviseerde instanties (weze het nu dat ze van adviserende dan wel – naar de toekomst toe – van besluitvormende aard zijn) zich op een vrij hoog niveau van de maatschappelijke organisatie situeren. Ze zijn met name altijd op de een of andere manier verbonden aan het niveau van de Vlaamse Gemeenschap, dan wel het Vlaamse Gewest.

In het verlengde van de aan dit decreet ten grondslag liggende overwegingen van paritaire democratie, laat de heer Vandenbussche opmerken dat de democratie in eerste instantie aan de basis begint, hetgeen de facto betekent op gemeentelijk vlak. Hij is dan ook enigszins teleurgesteld dat er in dit decreet nog al te weinig elementen zitten die toelaten ook op dat niveau in te grijpen. Ook op gemeentelijk niveau bestaan er nochtans diverse adviesorganen. Hij drukt dan ook de hoop uit dat dit decreet de aanzet kan zijn voor een gelijkaardige regeling vis à vis gemeentelijke adviesorganen.

Terwijl de minister ten volle onderkent dat het lokaal niveau inderdaad de democratische basis bij uitstek is, wenst ze er wel uitdrukkelijk op te wijzen dat de in het ontwerpdecreet voorziene regeling niet werd opgezet met het lokale niveau in het achterhoofd. Er dient derhalve bijzonder voorzichtig te worden omgesprongen met eventuele extrapolaties.

Deze bedenking terzijde wijst de minister erop dat het de bedoeling is om rond het decreet ook een ondersteunende brochure uit te brengen. Doel hiervan is om vrouwen te motiveren om van de

voorzien regeling gebruik te maken, hetgeen zeer wel ook een gunstige effect kan sorteren naar participatie op het lokale vlak toe.

III.5 Mogelijk "watervaleffect" van het decreet

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen laat opmerken dat dit decreet hoogstwaarschijnlijk ook zal leiden tot een grotere bewustwording en vrouwvriendelijkheid binnen die instanties, belangengroepen, e.d.m. die mensen afvaardigen naar de onder de regeling vallende adviesorganen. De adviezen die door adviesorganen worden uitgebracht, worden uiteindelijk niet in persoonlijke naam uitgebracht, evenmin als de meeste mensen die in adviesorganen zetelen daar ten persoonlijke titel in zetelen. Meestal maakt men immers deel uit van een adviesorgaan op basis van een combinatie van technische bekwaamheid en het behoren tot een bepaalde belangen- of drukkingsgroep. In zekere zin worden dus ook die "vertegenwoordigde lichamen" gevat door dit decreet. In dat opzicht zou het decreet dus ook een bijzonder gunstige "nevenwerking" kunnen hebben. Mevrouw Van Cleuvenbergen benoemt en duidt dit fenomeen als een "watervaleffect".

III.6 Implementatie en sensibilisering

A. Sanctionering

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis toont zich bezorgd over de in het ontwerpdecreet voorziene sanctie voor niet-conforme samenstelling van een adviesorgaan. Uit het verslag van de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen heeft zij begrepen dat er tot op heden terzake nog geen enkel precedent bestaat. Van de minister had zij dan ook graag vernomen hoe zwaar het feit dat men geen rechtsgeldig advies meer kan uitbrengen precies weegt. Wie of wat wordt daardoor precies getroffen? Tevens stelt zij zich de vraag of er eventueel niet kan gedacht worden aan de een of andere vorm van geldelijke sanctionering. De ervaring leert immers dat nogal wat mensen erg gevoelig blijken voor de financiële kant van de zaak.

De minister antwoordt hierop dat het feit dat een adviesorgaan geen rechtsgeldig advies meer kan uitbrengen ipso facto aan de bestaansreden van het bedoelde adviesorgaan raakt. Als sanctie mag zulks derhalve niet onderschat worden. Daarenboven wijst ze erop dat sommige adviezen ook verplichtend zijn binnen een aantal besluitvormingsprocedures. Financiële sanctionering bleek dan weer niet zo gemakkelijk te vatten te zijn in een uniform systeem. De vergoedingen en zitpenningen die men

ontvangt voor werkzaamheden verricht binnen een adviesorgaan lopen immers sterk uiteen, terwijl het ook niet altijd duidelijk is aan wie men precies de financiële sanctie zou moeten imputeren.

B. Sensibilisering

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen verklaart overtuigd te zijn van de noodzaak om na afloop van de parlementaire discussie ook sensibiliseringsacties op te zetten naar de buitenwereld toe. Het decreet vormt immers een maatregel die van boven uit wordt genomen, en behoeft als dusdanig dan ook aanvulling "van onder uit". Meer bepaald moeten vrouwen gemotiveerd worden om zich kandidaat te stellen voor functies in adviesorganen. In meer algemene termen kan gesteld worden dat het in het huidige stadium nog steeds noodzakelijk is dat vrouwen gesensibiliseerd worden om hun talenten ter beschikking te stellen van de democratie.

De minister herhaalt hierop dat het de bedoeling is om rond dit decreet een ondersteunende brochure uit te brengen. In deze brochure zullen de klassieke argumenten, als zouden er geen valabele vrouwen, of geen echt geïnteresseerde vrouwen gevonden kunnen worden voor bepaalde functies, worden ontkracht. Verder zal in de brochure het doel van de regeling worden omschreven, evenals de wijze waarop zulks op de verschillende niveaus kan worden gerealiseerd. Het ligt tevens in de bedoeling een ruime verspreiding te geven aan deze brochure.

Daarnaast blijft het vanzelfsprekend ook van doorslaggevend belang dat men de juiste randvoorwaarden zou scheppen waarbinnen vrouwen gemakkelijker hun maatschappelijke verantwoordelijkheden kunnen opnemen. Een degelijke regeling die een betere combinatie mogelijk maakt van werkuren met de huishoudelijke taken die een vrouw op zich wil blijven nemen is hierbij van imperatief belang. In deze optiek komt ook de beschikbaarheid van goede functie-omschrijvingen de minister als zeer belangrijk over. Verwijzend naar Nederland haalt de minister in het verlengde hiervan aan, dat het landschap van de adviesorganen daar grondig werd doorgelicht, waarna werd overgegaan tot een sterke afslanking ervan. Deze operatie werd doorgevoerd op basis van zeer specifieke criteria die voorafgaandelijk waren opgesteld. Zulks lijkt in Vlaanderen echter nog niet onmiddellijk een haalbare kaart te zijn, aangezien hier te lande ook nog met allerhande, vaak delicate, evenwichten dient rekening te worden gehouden.

De dwang die van dit decreet uitgaat zou volgens de minister op zich ook al een stimulus moeten zijn voor een verdere bewustwording van de vrouwen. Bewustwording die er momenteel onmiskenbaar al is, maar die nog niet voldoende ampleur heeft bereikt. Zij drukt de hoop uit dat het bewustwerdingsmechanisme dat inherent begrepen is in het ontwerpdecreet op termijn tot een automatisme zal leiden, en een vanzelfsprekendheid zal worden.

Institutioneel zal de decretale regeling in elk geval ook met zich brengen dat elk nieuw adviesorgaan dat wordt opgericht de tweederde-eenderderege-ling in zijn oprichtingsakte zal opnemen.

IV. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Opschrift

Bij het opschrift van het decreet werd een amendement ingediend door mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Patricia Ceysens, de heer Peter De Ridder, mevrouw Nelly Maes en mevrouw Vera Dua (Stuk 666 (1996-1997) – Nr.2), dat ertoe strekt in de titel het woord "meer" in te voegen voor de woorden "evenwichtige vertegenwoordiging".

Geconstateerd werd immers dat het opschrift van het ontwerp van decreet eigenlijk niet correct is. Een echte evenwichtige vertegenwoordiging zou immers een fifty-fifty-regeling moeten inhouden. Derhalve wordt dan ook voorgesteld om het opschrift enigszins te herformuleren, door de nuancering aan te brengen dat het gaat om een "meer evenwichtige" vertegenwoordiging.

Ter stemming gelegd wordt dit amendement aangenomen bij eenparigheid van 10 stemmen.

Artikel 1

Dit artikel omvat de bevoegdheidsgrondslag voor de decretale maatregel. Bij dit artikel worden dan ook geen opmerkingen geformuleerd.

Het artikel wordt aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 2

Dit artikel omvat de definitie van het begrip "adviesorgaan". Bij dit artikel worden geen opmerkingen geformuleerd.

Het artikel wordt aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 3

Dit artikel vormt de kern van het voorliggende decreetsontwerp. Hier wordt namelijk bepaald dat ten hoogste twee derde van de leden van een adviesorgaan van hetzelfde geslacht mogen zijn.

Bij dit artikel worden geen verdere opmerkingen geformuleerd.

Het artikel wordt aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 4

In dit artikel wordt aan de voordragende instanties de verplichting opgelegd om telkens de kandidatuur van minstens één man en één vrouw voor te dragen.

De leden formuleren geen verdere opmerkingen bij dit artikel.

Het artikel wordt aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 5

In dit artikel wordt de sanctie bepaald die staat op de niet-conforme samenstelling van een adviesorgaan.

De commissieleden formuleren geen bijkomende opmerkingen over dit artikel.

Het artikel wordt aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 6

In dit artikel wordt de mogelijkheid voorzien om een afwijking te vragen.

Geen van de commissieleden formuleert verdere opmerkingen bij dit artikel.

Het artikel wordt aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 7

In dit artikel wordt voorzien in een termijn, na afloop van dewelke de hogergenoemde sanctie volautomatisch in werking treedt.

Het artikel wordt zonder verdere opmerkingen aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 8

In dit artikel wordt voorzien dat de Vlaamse regering jaarlijks een evaluatierapport zal indienen bij het Vlaams Parlement. Deze verplichte verslagprocedure werd ingeschreven teneinde toe te laten na te gaan in welke mate dit decreet ook effectief bijdraagt tot het bevorderen van de evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesorganen.

De commissieleden formuleren geen verdere opmerkingen over dit artikel.

Het artikel wordt aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 9

In dit artikel werd, ter voorkoming van praktische problemen allerhande, voorzien in een ruime overgangperiode. De vereiste aanpassingen in de samenstelling van de adviesorganen kan hierdoor ook zoveel mogelijk samenvallen met de normale hernieuwing van de leden van de adviesorganen. Als absolute einddatum wordt 31 december 1999 vooropgesteld.

Door de commissieleden worden geen verdere opmerkingen geformuleerd over dit artikel.

Het artikel wordt aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 10

Dit artikel bepaalt de datum van inwerkingtreding van het decreet, als zijnde 15 september 1997.

Op dit artikel werd een amendement ingediend door mevrouw Patricia Ceysens (Stuk 666 (1996-1997) – Nr.4) dat ertoe strekt om na de woorden "15 september 1997" de zinsnede "en wordt opgeheven op 1 januari 2005" in te voegen.

Mevrouw Patricia Ceysens motiveert dit amendement vanuit haar principieel verzet tegen het quotasysteem. Haar amendement is er dan ook op gericht om van de in het decreet voorziene regeling een tijdelijke uitzonderingsmaatregel te maken, die een éénmalige inhaalbeweging toelaat, maar die automatisch vervalt op 1 januari 2005.

De heer Michiel Vandenbussche repliceert hierop dat hij in principe geen bezwaar heeft om de werking van het voorliggende ontwerpdecreet te beperken in de tijd, maar dan enkel omwille van het feit dat hij zo snel mogelijk een verhoging van het quotum aan vrouwen wenst gerealiseerd te zien. De nu voorziene regeling mag voor hem best vervallen in 2005, zolang ze dan maar wordt opgevolgd door een regeling die in een echt evenwicht voorziet.

Mevrouw Mieke Van Hecke spreekt zich in dezelfde zin uit, maar duidt de kernkwestie als zijnde de vraag of men al dan niet akkoord is met het hantieren van quota, en niet zozeer als een kwestie van looptijd van een regeling. Persoonlijk is zij de mening toegedaan dat quota een absolute must zijn. De ervaringen in andere Europese landen hebben reeds duidelijk aangetoond dat een grotere participatie van vrouwen niet lukt zonder quota. Zij verwijst hiervoor in het bijzonder naar het voorbeeld van Noorwegen waar men, toen men meende dat het doel bereikt was, de quotaregeling heeft losgelaten, hetgeen onmiddellijk tot een merkelijke terugval aanleiding heeft gegeven. Mevrouw Van Hecke kant zich dan ook ten stelligste tegen het in de tijd beperken van quota. Eenmaal dat de quota verdwijnen, verdwijnen immers geleidelijk aan ook de vrouwen. Enkel in de beste der werelden zou een quotasysteem overbodig zijn.

Op de vergelijking die wordt gemaakt met de toestand in andere landen repliceert mevrouw Patricia

Ceysens dat men in Nederland dan weer helemaal niet van quota wil weten. Reden ook waarom de Europese richtlijn* daaromtrent zeer omfloerst geformuleerd is.

Zij herhaalt haar principieel verzet tegen een "mathematisering" van het democratisch gebeuren, en poneert dat er veeleer gewerkt moet worden aan een grotere openheid van de maatschappelijke besluitvorming in al haar geledingen. Haars inziens, is de realisatie van een dergelijk open klimaat dé basisvoorwaarde opdat mannen en vrouwen echt gelijkelijk zouden kunnen meedingen naar de uitoefening van bepaalde functies of mandaten. In meer algemene zin is dit trouwens ook de basisvoorwaarde opdat elke burger – onafgezien van zijn of haar geslacht – zou kunnen participeren aan de maatschappelijke besluitvormingsprocessen. Een grotere gelijkheid van kansen is immers voor iedereen noodzakelijk. In zoverre dat er dan toch quota zouden gehanteerd worden, is zulks voor de VLD slechts aanvaardbaar in de mate dat het om een tijdelijke maatregel zou gaan met een duidelijke einddatum. Daarna moet iedereen zichzelf kunnen waarmaken.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen verklaart niet overtuigd te zijn door het betoog van mevrouw Ceysens, en verwijst hiervoor, onder andere, en alle voorzichtigheid in acht genomen, naar de toestand in de voormalige Sovjet-Unie en op Cuba. In de beide, zich tot het "reëel existierende socialisme" bekennende landen, bestonden dwingende quota-bepalingen voor de aanwezigheid van vrouwen in bestuurslichamen. De meeste bestuurslichamen waren dan ook paritair samengesteld. Na opheffing van de quota-vereiste bleek dat de vrouwelijke vertegenwoordiging ineenzakte tot minder dan 20%.

Mevrouw Patricia Ceysens repliceert hierop dat deze voorbeelden bepaald ongelukkig gekozen zijn, en dan ook niet bijster overtuigend zijn. Noch de voormalige Sovjet-Unie, noch Cuba kunnen immers bezwaarlijk als modeldemocratieën worden opgevoerd. Er was, en is, in die landen helemaal geen sprake van een open democratisch klimaat.

* Voorafgaandelijk (meer bepaald vanaf 1975) aan het hoger reeds genoemde besluit van de Raad van 22 december 1995 betreffende een communautair actieprogramma op middellange termijn inzake gelijke kansen voor mannen en vrouwen (1996-2000), had de Raad van Ministers van de Europese Unie reeds zes richtlijnen, twee aanbevelingen en tien resoluties op het gebied van de gelijke behandeling van en gelijke kansen voor mannen en vrouwen aangenomen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen wijst er daarna nog op dat diverse landen reeds grote interesse betoond hebben voor de wijze waarop in België een grotere deelname van vrouwen aan het politieke leven werd gerealiseerd. Vele landen zien hierin immers een degelijke manier om op vrij korte termijn een inhaalbeweging te realiseren inzake vrouwen in de politiek.

En tenslotte citeert mevrouw Riet Van Cleuvenbergen ook nog de simulaties die, uitgaande van het vooruitgangsrhythme tussen 1949 (de introductie van het vrouwenstemrecht) en 1995 (de Peking-conferentie over de vrouw) zouden aantonen dat, ingeval men de zaken gewoon op hun beloop laat, het in het ergste geval nog eens 500 jaar zou kunnen duren vooraleer men echt tot een paritaire democratie komt.

Hierop inpikkend formuleert de minister de bedenking dat de hier bedoelde quota in wezen inherent van die aard zijn dat ze een noodzakelijke, tijdelijke, maatregel vormen om te komen tot een "normale" democratische situatie, waarin vrouwen op een paritaire basis aan het geheel van de maatschappelijke besluitvormingsprocessen kunnen deelnemen. Men kan immers bezwaarlijk ontkennen dat de huidige situatie van ondervertegenwoordiging van vrouwen een democratische toestand weerspiegelt.

De minister verklaart dan ook de overtuiging te zijn toegedaan dat ergens in de (waarschijnlijk niet zo nabije) toekomst de noodzaak om te werken met quota mogelijkerwijze kan wegvallen. Met name op het moment dat eenieder overtuigd zal zijn van de vanzelfsprekendheid van een evenwicht tussen mannen en vrouwen, en er automatisch daarnaar zal gestreefd worden. Waar in de toekomst dat tijdstip zich precies situeert kan echter geen zinnig mens nu al zeggen.

De in het ontwerpdecreet voorziene jaarlijkse rapportage kan volgens de minister een bijzonder nuttig element zijn bij de evaluatie van de geboekte vooruitgang. Van jaar tot jaar kan dan immers worden nagegaan in welke mate de in het decreet voorziene doelstellingen worden gehaald, niet gehaald, of overschreden. Al naargelang de conclusies die men uit deze rapportage trekt kunnen er dan in de toekomst tussentijdse bijsturingsmaatregelen worden getroffen.

Mevrouw Patricia Ceysens brengt hier nog tegen in dat quota volgens haar ook het risico inhouden dat er een vals gevoel van veiligheid kan groeien bij de vrouwelijke bevolking, die er immers van uit zal

gaan dat haar rechten op termijn toch verzekerd zijn. In dat opzicht zou het werken met een tijdslijm volgens mevrouw Ceysens veel meer druk op de ketel zetten om snel(ler) tot concrete resultaten te komen.

De minister repliceert hierop dat, haars inziens, het omgekeerde waar is. Van zodra de quota komen te vervallen zal ook de vrouwelijke vertegenwoordiging in de geviseerde adviesorganen opnieuw achteruitgaan. Dat quota tot een blijvend evenwicht kunnen bijdragen wordt volgens haar ook in voldoende mate aangetoond door het voorbeeld van de Scandinavische landen, waar ze na introductie ook gehandhaafd werden en worden.

Ter stemming gelegd wordt daarop het amendement van mevrouw Patricia Ceysens (Stuk 666 (1996-1997) – Nr.4) verworpen met negen stemmen tegen één.

Artikel 10 wordt daarna aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

V. EINDSTEMMING

Ter stemming gelegd wordt daarop het geheel van het ontwerp van decreet houdende invoering van een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesorganen, zoals het werd aangepast bij wege van het aangenomen amendement op het opschrift, aangenomen met 9 stemmen, bij 1 onthouding.

Bij wege van stemverklaring motiveert mevrouw Patricia Ceysens haar onthouding door erop te wijzen dat de VLD reeds in haar beginselverklaring heeft opgenomen dat er moet gestreefd worden naar evenwicht tussen mannen en vrouwen. Zij onderschrijft derhalve ondubbelzinnig de met het decreet beoogde doelstelling, maar verzet zich principieel tegen het hiervoor gehanteerde middel van de quota.

De verslaggever,

De voorzitter,

Michiel VANDENBUSSCHE Johan SAUWENS

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Ontwerp van decreet houdende invoering van een meer evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesorganen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewest-aangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder adviesorganen alle raden, commissies, comités en andere organen, ongeacht de benaming ervan, die zijn opgericht

- bij wet, wetskrachtig besluit, koninklijk besluit of ministerieel besluit om te adviseren in aangelegenheden die thans tot de bevoegdheid van de Gewesten of Gemeenschappen behoren ;
- bij decreet, bij besluit van de Vlaamse regering, bij besluit van een minister.

Het gaat om organen waarvan de bevoegdheid hoofdzakelijk bestaat uit het verlenen van advies, uit eigen beweging of op verzoek, aan het Vlaams Parlement, de Vlaamse regering, de individuele ministers, de diensten van de Vlaamse regering en de Vlaamse Openbare Instellingen.

Artikel 3

Ten hoogste twee derde van de leden van een adviesorgaan is van hetzelfde geslacht.

Artikel 4

Telkens in een adviesorgaan één of meerdere mandaten ten gevolge van een voordrachtprocedure te begeven zijn, dient per mandaat, door elke voor-

dragende instantie, de kandidatuur van minstens één man en één vrouw voorgedragen te worden.

Artikel 5

Wanneer niet wordt voldaan aan de voorwaarde vermeld in artikel 3, kan het adviesorgaan geen rechtsgeldig advies uitbrengen.

Artikel 6

Indien onmogelijk kan worden voldaan aan de voorwaarde gesteld in artikel 3, kan de Vlaamse regering op gemotiveerd verzoek van de benoemende overheid afwijkingen toestaan. De Vlaamse regering bepaalt de voorwaarden waaraan dit verzoek moet voldoen en stelt de procedure vast.

Artikel 7

Wanneer op basis van artikel 6 geen afwijking werd toegestaan heeft de benoemende overheid, vanaf de datum van de weigering van de afwijking, drie maanden de tijd om te voldoen aan de voorwaarden gesteld in artikel 3. Indien de benoemende overheid bij het verstrijken van deze periode niet voldoet aan de voorwaarden gesteld in artikel 3, kan het adviesorgaan vanaf deze datum geen rechtsgeldig advies meer uitbrengen.

Artikel 8

De Vlaamse regering legt jaarlijks aan het Vlaams Parlement een evaluatieverslag voor in verband met de toepassing van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

Artikel 9

§ 1. Voor de adviesorganen die vóór de inwerking-treding van dit decreet zijn opgericht, past de

Vlaamse regering bij de eerstvolgende vernieuwing van de mandaten de samenstelling aan overeenkomstig de bepaling van artikel 3.

§ 2. Onverminderd artikel 6, dienen tegen 31 december 1999 alle adviesorganen te voldoen aan artikel 3.

Artikel 10

Dit decreet treedt in werking op 15 september 1997.
